

L'ESQUEJELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 8 DE SETEMBRE DE 1911

Núm. 1706 ————— ANY XXXIII

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ————— Atrassats: 20

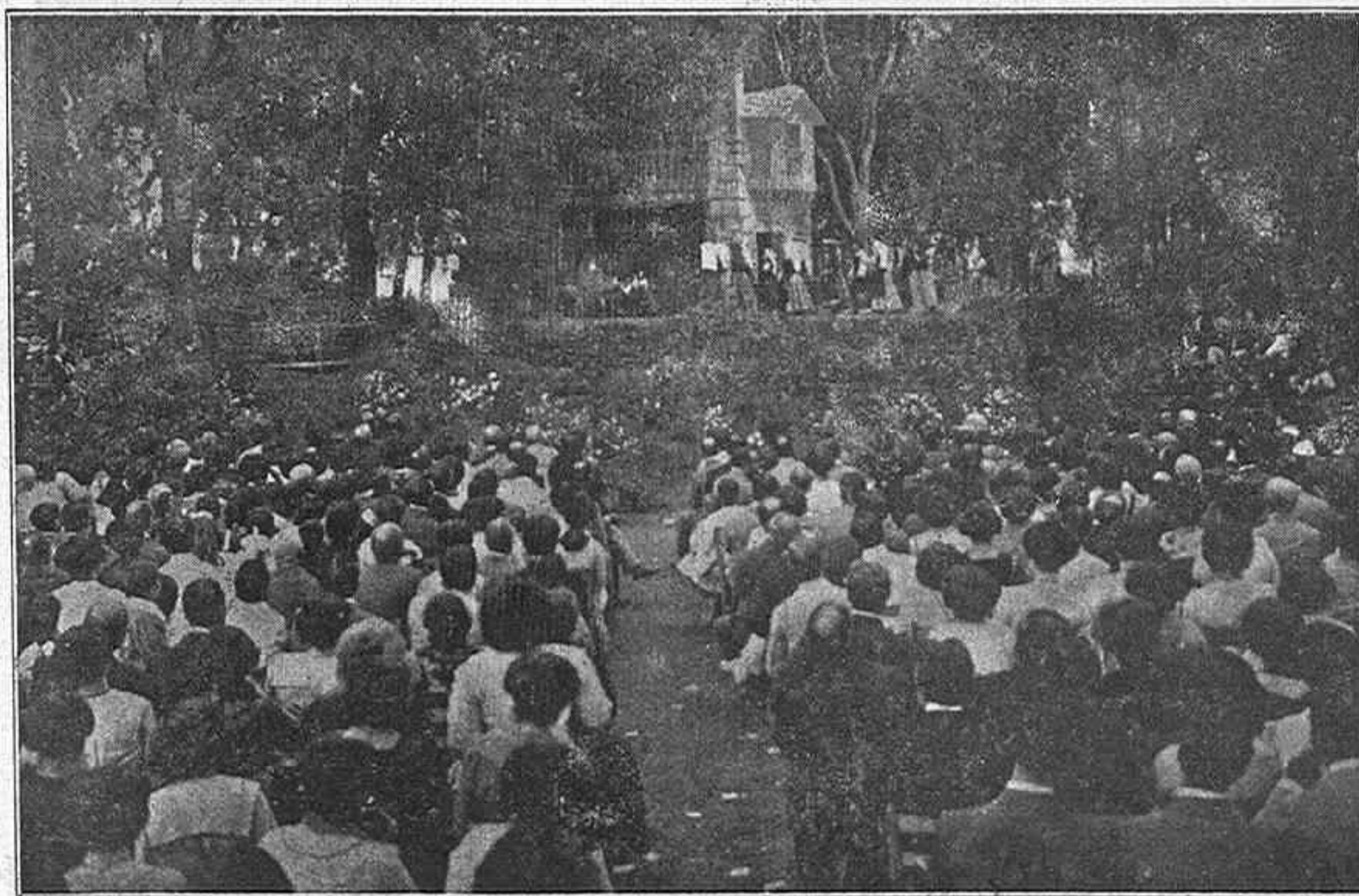
DALÍ SENS DESCANS!

—Ja que no vaig poderne sortir ab l'altre, veiam si aquet se'm clava.

A LA GARRIGA

L'Enric Borràs, declamant el proemi de *Flors de cingle*.

Veient la representació

CRONICA

El Teatre de Naturalesa

Vetaquí un veritable símptoma de catalanisme: s'observa, fa temps, una voluntat de donar a Barcelona, a Catalunya, una alegria pública que encara no té. Les condicions en que ha crescut Catalunya—Barcelona singularment—y les tristesses (que massa sabem tots) dels seus darrers anys han donat a la seva vida un aire de severitat no gaire conforme ab la seva condició de ciutat llemosina, meridional y mediterrània. La tradició catalana es, ademés, una tradició de domicili, de fogar, que posava en la prosperitat privada l'ideal major de la vida. La mateixa festa clàssica del catalanisme, els Jocs Florals, ha vingut a esser una freda cerimònia d'interior, de temple, fredament cultural y rígida, quasi de gest pur.

Barcelona aspira a tenir a la fi uns Jocs públics en que's confonguin la seva naturalesa y el seu art, y fins, si voleu, la seva política. ¿Imagineu el valor d'uns veritables Jocs públics com a escola de ciutadania, de civisme, de solidaritat social? Aquí estarà el fonament únic d'una nova religió, religió civil, humana, destinada a substituir els vells cultes, ja morts en l'esperit, subsistents únicament en la lletra.

L'Ignasi Iglesias es home apte a comprendre aqueixa aspiració. Y ell, home que encarna en la seva figura ferrenya una sana pagesia catalana, y té, al mateix temps, en el seu art una espurna de la idealitat moderna, y en la seva política un ressò de totes les llibertats, podria haver posat ab les seves *Flors de cingle* l'inici d'aquets Jocs.

Un teatre de la naturalesa, a Catalunya, tindria una representació que no sé si tothom comprèn: seria la devolució del teatre dignificat, aristocratisat, ciutadanisat, a la naturalesa; del teatre que la natura va enviar-nos: pagesivol, ruralista, plebeu. A la vora de les vinyes camperoles, el vi de Tespis no seria ja sang de la terra, sinó sang de Deu, com en el mite baquic y en el mite cristià, fonaments un y altre de la tragedia, en forma escènica o en forma de missa litúrgica. Y el pa de blat seria pa de vida, com en aquella eucaristia que va esser origen dels autes y, per tant, del teatre modern.

Un teatre de natura ben entès es tot lo contrari d'una festa pagesa y tradicionalista. Es una festa de cort, un regal de poetes y de seleccions. A la cort de Madrid va senyalar els refinaments més aguts de Calderón, y les seves magies recordaven sobre l'estany del Retir les aparatositats romanes. Més que en aqueixes reconstruccions de la tragedia clàssica en els teatres antics, com se fa a Orange, o com entre nosaltres ha volgut ferse en les imitacions del Laberinte o del Park Güell, un teatre natural seria la més encertada unió del sentiment artístic ab l'escena patriòtica mateixa. Jo crec que'ls poetes trobarien, sols en la poetisació d'una tal escena y del seu símbol, una font perennal de temes.

Però, completant l'idea, ¿no podria arribarse a tenir també un teatre marítim? L'idea de la naumaquia, purament exterior, o de circ, purament visual, podria convertirse en escena pera representacions estivals de la Catalunya nauta, estilisations poètiques d'aquesta mateixa forsa comercial que es la base de la patria nostra. En aquet concepte, Barcelona be val Venècia; y la seva

Nau seria una mena d'altar y d'escena a un temps. Això, ademés, contribuiria a retornar Barcelona a la seva mar, aqueixa mar d'ont l'han apartada els prosaïsmes dels plans d'aixamplament, fills d'una arbitrarietat de gabinet de treball.

Un teatre de natura no es una reacció de ruralisme: es una conquesta del camp per la ciutat; es una consagració del bosc primitiu a la nova Barcelona; es un brot d'olivera o de roure consagrat sobre un monument.

GABRIEL ALOMAR

EL PRIMER CAS

I

A CASA LA CIUTAT

- ¿Es aquí aont reben els avisos de... això?
 —Sí. ¿Què hi ha?
 —Un cas; un cas perfectament caracterisat. Carrer del Pou de les Eures, número 14, pis tercer.
 —¿Y... com ho ha sapigut vostè?
 —Perquè ara'n vinc.
 —¡Ah, sí?... Doncs... queda detingut. Se l'ha de fumigar, se l'ha d'aislar immediatament...
 —Oh!... Esperis, esperis... No m'hi he ficat jo al pis; no m'han deixat entrar.
 —¿De veres?
 —Li juro!... La dona del pacient m'ha dit: «No entri pas, don Joaquim!... Ell té... això!...» Y es clar, he fugit desseguida.
 —Perfectament... Hi enviarem un facultatiu...
 —A la tarda ja vindré a veure quines notícies poden donarme.

II

AL CARRER DEL POU DE LES EURES

- ¡Mestressa!...
 —¿Què volen?
 —Soc el metge municipal, y els senyors, de la Secció d'Higiene.
 —¿Y què se'ls ofereix?
 —Primer veure al malalt y procedir després a lo que convingui.—
 La dona's torba y comensa a caragolar-se una punta del davantal.
 —Es que'l malalt... ara no hi es.
 —¿Com s'entén?
 —Ha hagut de sortir... per una diligencia.
 —Però... ¿no diu que té... això?
 —Ens ho pensavem... però... ¿d'aont l'han tret vostès la noticia?
 —Ens ho ha vingut a dir un senyor... un tal... don Joaquim... me sembla.
 —Ah!... Doncs, gracies a Deu, no ha sigut res.
 —Vaja, ens en alegrem moltíssim... Pàssiho be.
 —Que no s'hi cansin.

III

A CASA LA CIUTAT

- ¿No'm coneix?... Soc aquell que'l dematí ha vingut a comunalshi allò del carrer del Pou de les Eures...
 —Té raó... no'l recordava.
 —¿Y què?... ¿Ja hi han anat?
 —Sí, senyor, però... Una pregunta: ¿De què'ls coneix vostè an aquella gent?
 —Soc l'amo de la casa...

UN «AMARILLO»

—Y doncs, Vallmitjana, ¿com es que vostè sigui l'únic autor que no ha protestat de lo del Principal?
 —Primerament perquè soc teosofista, y, després, perquè hi tinc una obra a punt d'estrenar.

- Ja!... Y devia anar a cobrarshi el lloguer ¿eh?
 —Això mateix.
 —¡Aaaaah!...—

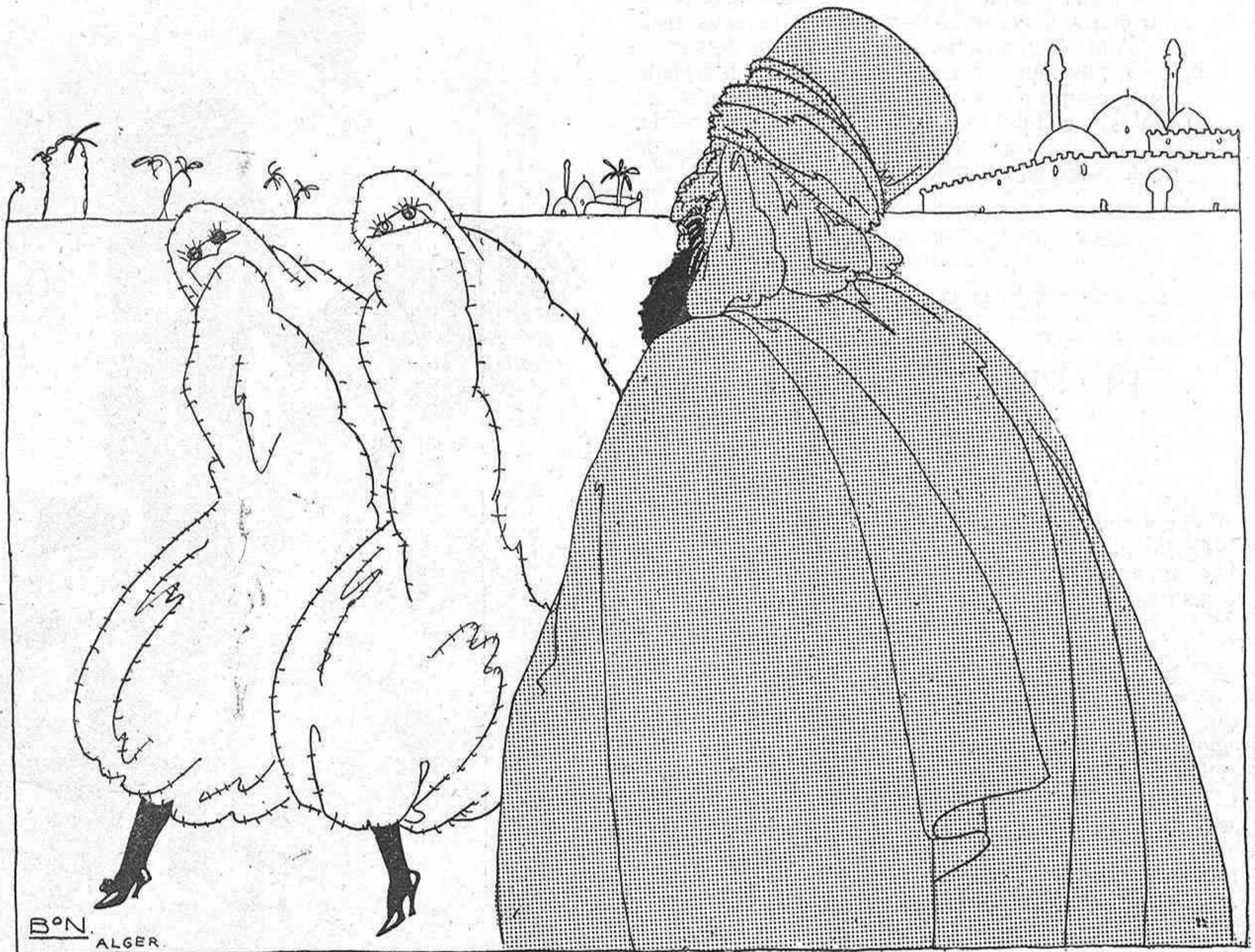
L'empleat municipal esclata en una rialla formidable. Don Joaquim, espantat, no sab si tornarse'n al carrer o esperar que l'altre acabi de riure, pera preguntarli si li sembla si el malalt ne tindrà per molts dies.

MATIAS BONAFÉ

Un cop d'en Borràs

La nostra simpàtica y gentil Xirgu sembla que's va ofendre de que en el cartell de la funció a benefici de la Societat d'Actors no li haguessin posat les lletres a la mida que se solen posar en aquets casos: una dècima part més petites que les que van de capsalera.

Tothom té dret d'ofendre's. Es un acte humà, y si no ho fos ho tindria de ser. L'ofensa es la dignitat vista ab vidre d'aument, o diguemne ullera. En Pasteur y altres eminencies han trobat la celebritat mirant en un vidre d'aquets, y

L'ESTIU A L'ÀFRICA

—Entre la forsa del sol y els ulls d'aquestes dones... ¡es impossible viure!

veienthi lo que'ls altres no hi veien, y no es extrany que la nostra Xirgu, que té els ulls més negres, y més grossos, y més hermosos que en Pasteur, s'ofengués aont no s'havia d'ofendre.

Però el cas no es aquest. El cas es que'n Borràs, al saber que s'havia picat, va fer un acte d'aquells tan nobles, espontanis y sobrenaturals, que sols els fan els que venen de l'Amèrica y han deixat per llarga temporada la nostra sempre benvolguda y estalviadora ciutat.

—¿Quan se pensa fer, a *boleteria*, en benefici dels actors, en cas de ferse la *velada*?

—Quatre mil pessetes.

—Són mil siscents pesos?

—Una cosa aixís?

—Doncs, *está pago, ¡carajo!*

—Què vol dir *pago*?

—Què *macana!* Que si's manda mudar la Xirgu y té ganes d'armar *bochinche*, a mi que no'm venga ab *batifondos*. Aquí van els mil siscents pesos y cobren no más los actores, y deixemnos de treballar.

Y traientse la cartera, va dar les quatre mil pessetes.

Be, amic Borràs; aixís se manobra!

Davant d'aquets procediments, calla el cartell, creixen les lletres, s'arronsa el vidre d'augment, y tot acaba com va acabar: Discursos, quartos, llàgrimes y abraçades.

MUNICIPALESCA

Dijous passat, abans de comensar la sessió, hi hagué a Cà la Ciutat un esverament de mil diables.

Per sobres de si, al despedir als ciutadans que anaren a la manifestació contra la pena de mort, va dir en Litrán això o allò altre, se vegé el jutjat en el cas de rebre declaració an en Mariano.

Y com que an aquella hora hi havia al saló de conferencies la major part dels regidors, allò, fillets de Deu, semblava la redacció d'*El Progreso* els dies de la setmana gloriosa.

El panic s'apoderà dels regidors, confonentse en la por lerrouxistes, esquerrans y dretistes. Senyor hi havia que hauria donat de bona gana cent pessetes... ab carrec a la caixa municipal, pera trobar un medi mitjanament decorós de baixar l'escala.

En un moment se toparen al brancal d'una finestra dos dels nostres concellers pertanyents a diferent bando politic. Els dos havien tingut el pensament de tirarse per la mateixa obertura, intent que no pogueren consumir per haverse destorbat l'un a l'altre. Per casualitat no hi hagué dijous a Barcelona un dia de verdader dol.

Apaivagats els anims, quan els porters de vara, els mossos y municipals havien corregut totes les farmacies prope-

res, se sapigué que la cosa no anava *encara* pel camí que s'havia suposat, però que l'aplassament es no més qüestió de dies, y que ja s'hi arribarà.

Bo es que'l jutge hagi après el camí de l'Ajuntament.
Lo demés vindrà per ell sol.

JUST

EL CAS FRANQUEZA

El «Teatre Principal» no es avui el casal del Teatre Català, ni podrà serho fins que mudi d'empresa o fins que la que ara pateix canviï per complert de tàctica y d'ideals, cosa impossible en la gent rutinaria, que'l regenta o administra.

El senyor Franqueza y els seus assessors, després del mal pas donat ab motiu de l'agravi a l'Ignasi Iglesias, lo millor que poden fer, me sembla, es cantar la palinodia y abandonar el lloc immerescut que ocupen, retirantse modestament pel foro.

Y no es que sigui precis circumscriure's al lamentable fet de que ha sigut víctima una gloria de la nostra escena, no. Cal fugir de personalismes, que's presten sempre a injustos apassionaments, y cal estudiar la desafortunada gestió d'aqueix senyor empresari baix un aspecte més general y de més transcendència pera l'art de Catalunya.

El senyor Franqueza els ha sentit d'aprop y els sent encara els efectes de la crisi de la producció teatral catalana. Ell y els seus assessors estan convençuts de que avui el Teatre Català, per falta d'estímul més que per altra cosa, no es lo que tots voldriem; y, no obstant, ¿quin remei hi posen?... Les traduccions. Quan en el Principal s'estrena una obra d'un autor català y aquesta, desgraciadament, fracassa, ells, els negociants, ja tenen l'arma a punt pera defensarse: la traducció. Y això, en un empresari que's dona el llustre d'atribuirse la representació del teatre genuí de la terra, serà tan licit com vulguin, però no es enlairat ni patriòtic.

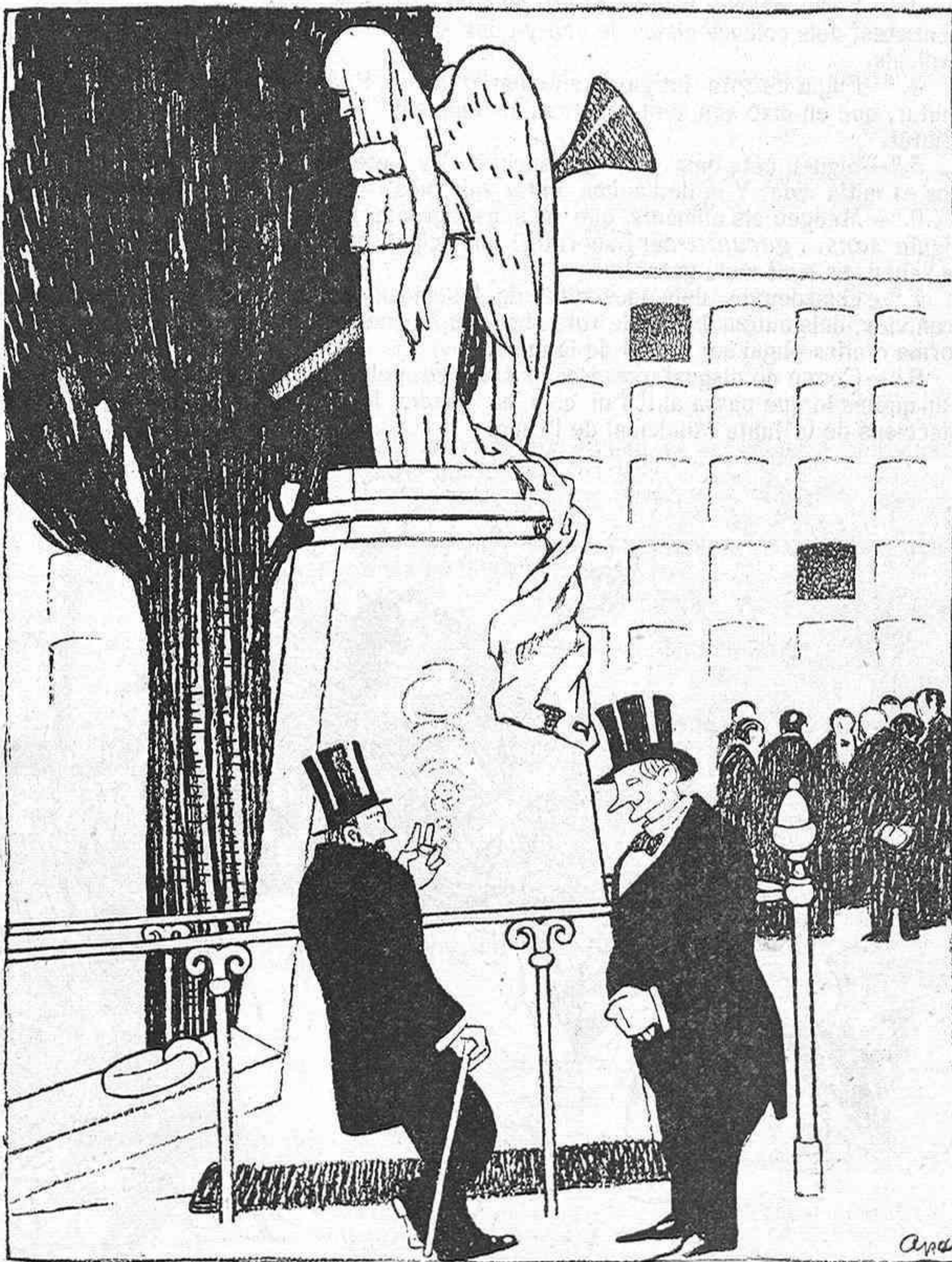
Aixís que'l public s'adongui de que aquí no's tracta precisament d'uns senyors que per passions mesquines ofenen a un autor eminent, sinó d'una empresa que ab els seus constants desacerts, juga ab els autors, artistes y espectadors, perjudicant a una institució tan sagrada com deü ser el nostre volgut teatre regional; aixís que'l public se n'adongui s'apartarà ben lluny d'aqueixa trepa y no voldrà saberne mai més res.

Desacerts havem dit, y ho repetim: Perquè es un desafortunat dirne «de teatre català» d'una temporada

basada en obres estrangeres, traduïdes del castellà algunes, y triades la majoria no baix un criteri artistic, sinó ab miras al calaix; y es un desafortunat y gros, el que un empresari, valentse únicament del seu ascendent administratiu, reinci-deixi en el pecat d'estrenar y sostenir dies y més dies en els cartells del seu teatre obres grolleres, de manifest mal gust y que sols serveixen pera estragar el del public, sortides de la seva ploma (?) ab l'unic intent d'embutxacarse els drets de representació, que an ell, per ser l'amo, li pugen cada temporada un grapat de mils pessetes més que an els altres.

Se'ns dirà que, degut a la categoria del teatre, el senyor Franqueza era avui el que pagava més drets. Potser sí. Però ningú dubtarà de que'l més humil y més insignificant dels nostres autors canviaria de bona gana unes quantes pessetes per una mica més d'estabilitat y de consideració.

YORICK

L'INCINERACIÓ

—Y dels forn crematoris, què n'hi sembla a vostè?
—No'n soc partidari jo. No m'agraden els rostits; prefereixo les salsetes.

CONTRA EL CÒLERA

DEU REGLES PROFILÀCTIQUES, SENZILLES, BARATES
Y INFALIBLES

El Còlera, malgrat la poc falaguera anomenada que té, es una malaltia quasi benèfica.

Tots els homes de ciència convenim en lo mateix: El microbi coleric sols ataca als bruts y als tontos. Y expurgar l'Humanitat de tontos y bruts ¿no es obra meritoria?

Als nostres amics, que no són ni l'una cosa ni l'altra, van dedicades aquestes regles. Basades en una experiència de mitg sigle, elles són la profilaxis més segura contra les males partides del *huesped del Ganges...* y La Riera.

1.ª—No beveu aigua que no hagi sigut previament esterilizada. Si us en ofereixen una que no sapiguen si ho ha sigut o no, ja podeu dir desseguida: «D'aquesta aigua no'n beuré.»

2.ª—Res de pebrots, verts, vermells o del color que's vulgui. Admetre ara un *pebrot*, es exposarse a un *rasco*.

3.ª—Fòra melons. Eviteu, doncs, el contacte dels noucentistes, dels coleccionistes de cap-y-qúes y dels regidors radicals.

4.ª—Fugiu de tota fatiga intel·lectual o física. Procureu imitar, que en això són gent pràctica, als empleats de Cà la Ciutat.

5.ª—Siguen nèts baix tots els aspectes. La netedat del cos es mitja vida. Y la de l'ànima, mitja vida més.

6.ª—Mengeu els aliments que més us agradin, mentres siguin *sans... garantie* del Laboratori municipal, que, com ja sabeu, es molt mala garantia.

7.ª—Guardeuvos dels mosquits, de les mosques, dels tramvies, dels automobils... de tota cosa, en fi, que en una forma o altra pugui ser veïcol de la mort.

8.ª—Convé no disgustarse. Per lo tant, no volgheu saber què es lo que passa al Rif ni còm ha quedat lo de les eleccions de la Junta Municipal de l'Unió.

9.ª—Fumeu mentres tingueu tabaco, dormiu mentres tingueu sòn y penseu que en Canalejas ja vetlla pera que demà la gent tingui ab què riure.

10.ª y última:—No us oblideu cap divendres—jaixò sobre tot!—de llegir L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, el millor específic, després del làudano, contra'l microbi incivil que avui tenim sobre'l *tapete*.

DR. BLAGUE

Sobre'l conflicte teatral

(DITES NO DITES, RESULTAT D'INTERVIEWS IMAGINARIES)

A Puigcerdà no hi haurà el còlera, però tothom fugi de mi com de la *peste* y'm considero un *atacat*.

RAMON FRANQUEZA

Jo hagués sigut d'en Guimerà!... Qui són els autors pera fer retirar les obres?... D'això prou que se'n cuida el públic!...

XAVIER VIURA

No hay mal que por bien no venga.

EN PAU DE LES CALSES CURTES
Y LA MARQUESA DE STEFANOTTIS

Me'n fum!... Com que tampoc m'hauria posat el «Miquel Servet»...

PEYO

Sí..., fet y fet, jo, tres quartos de lo mateix.

MARIA MORERA

LA ROGATIVA

—Senyor!... Vos que, segons en Dionís Puig, teniu tants pous per aquí dalt, envieuos aigua, ab modos y sense rocs!...

INTERVIEWANT AN EN PORTELA

—Que es veritat que ja'l tenim aquí?
 —No'n cregui res. Ademés ho tinc tot disposat de modo que, aixís que arribarà a Barcelona, el farem agafar desseguida.

Jo, com que soc parent d'una part interessada... ja ho estic veient... hauré de tocar pipa del «Principal». No'm quedarà altre remei.

JOAQUIM VIÑAS

Me n'alegro que's fassi una nova empresa ab diners de l'Ajuntament. Molt serà que'n Vinaixa no'ls obligui a inaugurar la temporada ab el meu *Gos rabiós*.

SOLER DE LAS CASAS

Jo, la veritat, no sé què dir, ni què opinar... Don Angel, pera mi, es com un segon pare... An en Rusiñol me l'estimo més que a un cosí germà, però, vostès ja ho compendran... *Por el tiempo que he de estar en el convento...*

MARGUERIDA XIRGU

Ja estic veient *El pobre Enric* altra vegada a les taules... Y quin pito hi tocaré jo?

ALEXANDRE NOLLA

Veiam si, ara que no tindrà compromís ab en Rusiñol ni ab en Guimerà, me voldrà posar *Les Piadoses!*...

ABELARD COMA

Ja veuran... ja veuran... Les coses s'han d'enraonar ab calma... ¿Volen fer l'obsequi de seure, que tindrem una sentada?

CADIRA

La meva actitud, els ha extranyat?... Que no ho sabien que jo havia anat sempre ab *zin-calós*?

JULI VALLMITJANA

Bueno!... Ens ho farem nosaltres!... En Franquesa, tinentme a mi, no necessita ningú més. Ah, y en Rusiñol y l'Iglesias y en Guimerà que's desenganyin: fins que's decideixin a escriure les seves obres en un italià facil y els les tradueixi jo, no faran res de profit.

S. VILAREGUT

Me sembla que aquest any serem més els galans que'ls espectadors.

JIMÉNEZ

Ha tingut la *Franqueza* de rebaixar públicament la meva dignitat de funcionari, però espero que baixi pera clavarli un bon

MIQUEL

La veritat, jo, després de 18 mesos de vacances, ja estava a punt d'anar a Madrid, però com que se m'ha dit que's formarà una nova empresa catalana, me quedo. Va'l més un boig conegut que un sabi per coneixer.

JAUMET BORRÁS

Si tots els actors ens guillen no'ns quedarà cap cuadro pera posarhi marc.

TRULLS

Sembla extrany, tan pocs exemplars que tirem y aquets dies tothom ha llegit la *prensa*.

BERNAT DURAN VENTOSA Y CALVELL

¡Gracias á Dios, hombres! Ya era hora.

F. URRECHA

Ell me va retirar un *pase*, però jo ara n'hi he donat un *de muleta*.

POMPEU CREHUET

M'agrada. Aixís ens les farem *mano á mano* ab en Vilaregut.

NARCÍS OLLER

No t'espantis, Franqueza. Si't falten obres, ja buscaré influencia ab el senyor *Civil*, carrer del *Governador*.

TEODORO BARÓ

Tots estrenarem y matarem l'estona

Heusaquí que, com a resultancia de tot aquest aldarull mogut al voltant d'en Franquesa y de l'Iglesias, se dona com a cosa certa el que hagi decidit l'Ajuntament pendre cartes en el plet entaulat pels nostres autors dramatics. Consequencia de l'intervenció municipal serà, segons diuen, la creació d'un teatre català subvencionat, idea que de temps venia debatentse sense que, fins al present, hagués tingut la sort de cristallisar.

Si no tenim teatre català municipal tindrem, per ara, teatre català subvencionat per l'Ajuntament, que si no es ben be lo mateix no se'n manca ni tant aixís. Y com que primer se perdria el nom de Barcelona abans que'l Municipi deixés d'estampar en una obra seva el segell que li es propi, pot dirse que estan d'enhonabona els autors que tinguin la sort de comptar ab l'apoi o l'amistat d'algun regidor o regidors.

Perquè, no hi ha que donarhi voltes: entre les moltes dificultats que la creació d'un teatre subvencionat comporta, hi ha la que fa referencia a l'ordre delicat de les estrenes.

Fins avui, les empreses que han cuidat del teatre català han representat allò que'ls ha semblat be, ja que, fent el negoci a base de cabals propis, no podia en bona lògica, obligar-seles a donar altres comedies que aquelles que, a judici seu o al de les persones que les aconsellaven, més bon resultat material havien d'oferir.

No cal dir que la cosa varia per complert tractantse de l'Ajuntament. Ara no podran haverhi diferencies y mires mercantils. Els barcelonins som tots iguals davant de la llei, y si en Teodoro Baró—posem per exemple—paga consums y treu cèdula lo mateix que en Guimerà, y com el gran poeta es elector y elegible, ab quin dret negar an ell la representació de *L'hort d'en Churumeu*; si veu l'home que an en Guimerà li reproduïxen el *Mar y cel*?

Això té més importancia de lo que a primera vista sembla, y convé que'ls encarregats de menar la nau a terme tractin l'assumpte ab tota cura.

Un amic que, per raons de l'ofici, balla també en aquet nou despertar artistic-teatral, y que, com jo, està convensut de que donada la índole especial de la temporada pròxima a inaugurar-se no hi pot haver distincions ni preferencies entre autors, apunta l'idea de que, pera fer a tothom content, podrien comensarse les estrenes per rigurós ordre alfabetic. L'amic, que té, per cert, un cap que se'l mereix, diu que si's dongués el cas de que'ls autors quals apellidos comensessin per la mateixa inicial fossin dos o més, podria rompre el foc el que disposés de més bons costats. Per una mica de favoritisme no's diria res. Aixís—posem per cas—no hi hauria inconvenient en que l'Aladern, lerrouxista declarat, estrenés primer que l'Aulés y que l'Artís, que políticament no creiem s'hagin manifestat encara.

En els casos en que l'escriptor no afegís a la qualitat de tal la de posseir una tan envejable talla política com el que acabo d'anomenar, podria ferse valdre l'antiguitat, com acostumen els toreros.

En Baró, ja citat, aniria davant d'en Burgas, tota vegada que fa més anys que *brega*. En Burgas davant d'en Bonavia, si, com creiem, no tenia el director de *La Escena Catalana* inconvenient en cedir la preferencia an en *Mayet*. En Campderrós y l'Abelardo Coma passarien davant d'en Creuet. En Reig, pare, estrenaria primer que en Rusñol, y en Pané, en Viura y en Salterí se les compondrien de manera que poguessin demostrar que havien de passar abans que l'Iglesias.

Això entre'ls fins avui coneguts. Perquè segurs estem de que ab el teatre del Municipi's veuran coses noves y curioses.

Ara hi ha ciutadà que ha fet l'ideal de la seva vida arribar a perteneixer a la *Brigada d'empedrats de l'Interior*, a la d'*Afirmats d'Ensanxe*, a esser *mosso de dispensari*, o a que li donguin una escombra.

Doncs ab el teatre municipal aquest home canviarà, y preu per preu voldrà esser escriptor dramatic. No hi poseu dubte. El que més y el que menos d'entre quants barcelonins treuen cèdula, paguen consums y ajuden, en les proporcions degudes, al sosteniment de les càrregues municipals, escriurà la seva comedia, valentse de tots els medis imaginables pera que li sigui representada. Ja veureu com no tardarà gaire a donarse el cas de que més d'un fulano truqui al pis d'un regidor. De que després de mirar per la reixeta, y creyent que ve a solicitar uns *bonos* de pa y arròs, l'obri la minyona, y de que, a l'esser al rebedor, se tregui el visitant un drama de la butxaca ab el proposit de que, un cop llegit al *senyoret*, se serveixi aquet recomanarlo a la Comissió corresponent.

Y si l'amistat, el compromís politic, la llàstima o la benevolensa han fet escrivents que no saben escriure, tecnicos y facultatius sense cap mena de condició, operaris que no coneixen l'ofici y quefes de negociat bons, tot lo més, pera senzills ordenances, no sabem ab quin dret deixarà de donarse una patent d'autor dramatic al qui tingui la sort de saber importunar, estar de porter, esser didot o qualsevol cosa per l'estil, a casa del regidor o del personatge A o B.

Però vaja: la qüestió està en que'l teatre's fassi y que's fassi aviat.

Perquè d'Exposicions de Belles Arts n'hi ha una de tard en tard, y es trista cosa que en substitució de l'hall central y de les orgues elèctriques, no disposin les nostres families acomodades d'un lloc aont veure's y passar alegrement l'estona sense que'ls costi cap diner.

Boy

INTERMEZZO

Davant del conflicte que està passant el Teatre Català,—que si es mort, que si està ferit, que si encara belluga—l'emoció es tan forta y el dubte es tan gran, que la tinta perd el color y la ploma no'ns cau de les mans... però ens rellisca, que es pitjor que caure.

Perdoni el lector si avui no escrivim. Estem com aquell manobra, que ni queia, ni s'aguantava, ni acabava d'arribar a baix.

Deu fassi que no hi arribem!... Silenci, ploma... Aixuga't y espera!

XARAU

L'ABIM, novela psicològica, per Pere Manaut.—La narració no pot ser més interessant, y en ella lo que hi predomina es la descripció anímica dels personatges protagonistes, gent vesànica y dolenta per llei d'herencia. Les baixes passions y els instints perversos, fills d'un hereditari morbosisme, agravat per l'ambició del diner y la luxuria, hi estan estudiats ab una justesa d'observació y una vaga ironia crítica que's veu d'una hora lluny que tot allò ha de ser obra d'un expert metge psicolog. La parla es pintoresca y, literariament, la novela no deixa res que desitjar.

STAGNO, GAYARRE, MASSINI. Las tres grandes escuelas del canto moderno.—Conferencia-concert donada en l'Ateneu de Madrid la nit del 25 de Febrer de 1910 pel seu autor, don Enric Sánchez Torres. Completen el tomo algunes poesies d'escassa inspiració y de diversos gèneros.

MI RAZA, per Eugenio Deschamps.—Follet de propaganda política, fetxat a Nova York.

PROJECTE D'ORGANISACIÓ DE LA BORSA DEL TREBALL.—Follet explicatiu del funcionament d'aqueixes institucions socials. Publicat pel «Museu Social», de Barcelona.

CREDO NATURALISTA.—Tenim damunt la taula el número 7 d'aqueixa revista quinzenal, corresponent al 15 d'Agost.

BANCO ITALIANO.—Memoria presentada als Accionistes pel Consell d'Administració del Banc, instalat a Valparaíso.

CATALEG D'OBRES TEATRALS.—Acaba de publicar-lo La Escena Catalana y es de molta utilitat pera tots els aficionats a l'art dramatic, doncs en ell s'hi troben, classificats convenientment, infinitat de tituls d'obres de teatre català.

BOLETÍN DEL MUSEO SOCIAL.—Tenim a la vista el número 10 d'aquesta publicació, corresponent al mes d'Agost.

ERGOS.—Revista de la producció espanyola. Acaba de sortir el número que correspon a la segona quinzena del passat Agost.

SEPT SCIENCIES

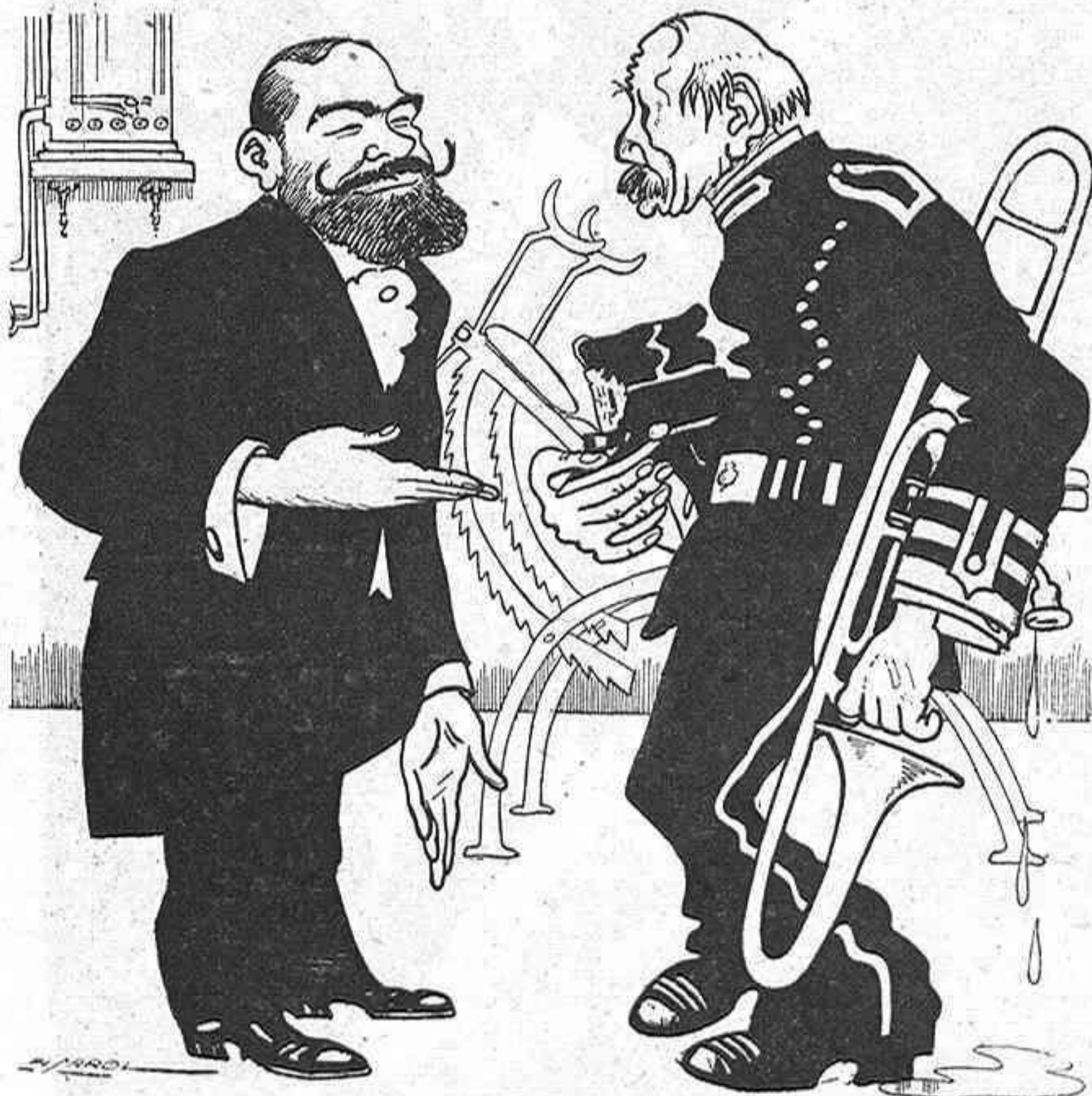
EN PLE CONFLICTE

Don Ramon:—Pobre de mi!... Estic veient que aquesta vinya se m'acaba.
Don Teodor:—Be, home, no't desesperis. Si la vinya't va malament, jo encara't puc oferir *L'hort d'en Churrumecu*.

TELEGRAMA COMENTAT

—«Vagues a Inglaterra... Vagues a Fransa... Molts morts... Molts ferits... 600 milions de perjudicis... Misèria espantosa a tot arreu.»
—Hm!... Estic veient que això acabarà malament...

ELS MUSICS NO S'ENTENEN DE FEINA

—Vostè, senyor doctor, que es un operador tan habil, ¿no té medi pera, d'un music, ferne dos o tres?

Coneixenses

El Imparcial, de Madrid, se les havia dies enrera ab *Le Temps*, de París. La polèmica resultava divertida, especialment per part del diari espanyol, el qual se posà a parlar ab un to serio de persona ressentida, que trencava el cor.

Saben els lectors quin era l'agravi més gros que *El Imparcial* retreia als francesos? Doncs el de que aquets no's prenen la molestia de conèixer be als espanyols, d'enterarse suficientment de com es la gent d'Espanya. Y, com era del cas, el diari del gran ministre *Canalitos* tirava un cop més en cara a Teófil Gautier, Alfred de Musset y Merimée les seves descripcions d'una Espanya de *pan y toros*, de frares ab trabuc, y *majas* ab el ganivet en la famosa lliga-cama. «Els francesos no'ns coneixen!», exclamava *El Imparcial*. Heus aquí un *casus belli*. Aquesta manca de coneixensa es, segons l'articulista del *trust*, la principal causa de l'antipatia que a Fransa professen els espanyols, ferits en la seva dignitat per la poc honrosa forma en que'ls escriptors galicans els han presentat davant del món.

* * *

Volem dir, a propòsit d'això, que sempre ens han semblat exagerats els vituperis de que s'ha omplert als escriptors anomenats, pels relats fantasiosos dels seus viatges per les terres espanyoles. Al cap y a l'últim, si han anat una mica massa enllà en certs detalls, en cambi no s'han errat al donar idea de l'*esperit* d'Espanya. Poden haverlo exagerat més o menos; però es innegable que en lo que han dit hi ha un fons de veritat. Es que avui mateix no veiem com tot el país està pendent de la ferida d'un torero? Es que no veiem al public interessarse apassionadament per Vicente Pastor y *Machaquito*? Es que no veiem plens a vessar els circs taurins sempre que hi ha *corridos de cartel*? Les plasses de toros són els únics llocs d'Espanya ont les crisis econòmiques no s'hi coneixen mai...

* * *

Si la manca de coneixensa d'un poble per part d'un altre fos motiu d'agravi, y ¡que agraviats hauriem d'estar els catalans dels senyors de les Castelles! En això no hi ha pensat *El Imparcial*.

Cada dia trobem en la premsa de Madrid proves del desconeixement de les coses catalanes que's pateix a la capital d'Espanya. De vegades, els erros dels rotatius madrilenys passen la ratlla de lo tolerable.

No fa gaires dies, l'*ABC*, en un telefonema de Barcelona, parlava de la terrible lluita que hi havia «entre'ls radicals y els nacionalistes ab motiu d'elegirse la Junta municipal republicana». Y aqueix lapsus d'anomenar els radicals en aquesta qüestió, el cometia dugues o tres vegades en el mateix telefonema.

Ara es a l'*Heraldo de Madrid* ont trobem una curiosa relliscada. En una conferencia telefònica de Barcelona del passat diumenge, el diari esmentat deia:

«Esta tarde se celebrará en La Garriga la inauguración del teatro de la Naturaleza.

»Se estrenará la obra pastoril de gran espectáculo *Flors de cingle*, que para esta solemnidad ha escrito el notable dramaturgo catalán Santiago Iglesias.»

Ja ho han llegit: Santiago Iglesias! Ni el nom saben del nostre eminent dramaturg.

Per més que també podria esser que's tractés d'una petita arbitrietat. Sabent que hi ha a Catalunya un autor dramàtic que's diu Ignasi Iglesias y un altre que's diu Santiago Rusiñol, han format, ab el cognom de l'un y el nom de l'altre, un tercer autor: aquet Santiago Iglesias de l'*Heraldo de Madrid*.

WIFRED

MENOS MAL

—Noi, ¿que'm sabries dir ont es el foc?
 —A la taberna del cantó.
 —Ah! be, allí rai, que no'ls faltará aigua!

TELÓ ENLAIRE

ESTRENA DE «FLORS DE CINGLE»

El primer intent de Teatre de Naturalesa, efectuat diumenge passat a La Garriga, alcançà un exit que no l'esperaven ni aquells que tot ho veuen de color de rosa. La realitat sobrepujà als bons auguris, y el magnífic y espaiós bosc de Cà'n Tarrés va veure's animat per un grapat de milers de persones, desitjoses de fruir aquell esplendí maridatge de l'Art ab la Natura. L'immensa sala natural que constituia el lloc del public en un instant se vegé curullada d'espectadors, entre'ls quals hi dominaven, atractives, les simpàtiques siluetes de les dones, que

pera assistir an aquell original aplec s'havien engalanat ab lo millor ...y que n'hi havien moltes y molt guapes.

Se feu el silenci en el formiguer d'admirats oients y l'Enric Borràs recità el curt proleg de *Flors de cingle* ab una exquisida dicció y un gest admirable. Sorollosa ovació, y comensa l'obra. L'obra es un drama de senzilla acció y clara estructura, com quasi tots els drames de l'Iglesias. Va de dret al cor de la multitud, perquè cor y molt cor vessa de la poètica ficció de la faula y de la major part dels personatges que hi intervenen. L'obra es equilibrada y d'efecte dramatic segur, perquè l'intensitat de les passions que s'hi desenrotllen aumenta gradualment y en relació sempre al foc dels versos, molt inspirats, molt valents y molt dolços a la vegada. Ademés, *Flors de cingle* té un valor artistic extraordinari degut a lo ben combinats que hi estan els elements

CAP AL BOSC DE LA GARRIGA

—Què vols que't digui... A mi'm sembla que'ls boscos s'han fet
per anarhi a cassar y no pera ferhi comedia.
—Y be, dòna..., potser cassarem.

lirics y de comparsaria, sobre tot en les escenes en les quals la perspectiva y la nota plàcidament bucòlica són el tot; valor artístic de gran relleu que quedaria empetitit, segurament, en un escenari vulgar. La processó de dones, el pastoret ab el remat, les figures totes al allunyar-se en un horitzó indefinit fóra del marc de l'escenari; aquesta nota, que constituia la novetat en aquell espectacle, resultà d'un efecte visual meravellós. El públic, entusiasmat, interrompè ab aplaudiments les escenes culminants, y ovacionà llargament a l'autor y als interprets al final de cada acte, aclamant, a l'acabarse l'obra, als magnífics col·laboradors de l'Ignasi Iglesias, al mestre Casademont y al dibuixant poeta Apeles Mestres, y, més que a ningú, a l'artista que ha sigut l'ànima de l'espectacle, el decorador del bosc y l'hèroe de la festa: el simpatic, intel·ligentíssim y actiu escenograf Salvador Alarma, xicot de totes prenes, efusiu, complert, entusiasta, desinteressat, amic dels amics, y de bondadosa alegria, una d'aquelles persones de qui s'hauria de dir, en alabansa seva, que es d'aquells que *s'hi pot anar a Montserrat*.

L'interpretació, per lo que toca als actors, excelent. Les senyores Morera y Mestres, aixís com els senyors Borràs (Jaume), Codina, Viñas y demás artistes varen oferirnos un conjunt armonic, no descuidant tampoc el detall, y esforçantse en donar la nota natural en mitg de l'obligada declamació cridanera que precisa a l'aire lliure.

Un aplauso a tots y una coral felicitació als organitzadors.

L. L. L.

ESQUELLOTS

LENTA, pero progresiva—com la desaparició de la mitja lluna a Europa—continúa a Barcelona la disminució dels ingressos per Consums.

Durant el passat mes d'Agost, la baixa, que en els mesos anteriors ja havia sigut bastant grossa, ha arribat a la formidable suma de 43.865 pessetes o siguin 283 duros diaris.

Ab *doscents vuitantatres duros* cada dia ¿eh?... ¡que se'n poden fer de coses!

**

Com es natural, la Comissió, sangrantse en salut y preveient l'escandol que l'opinió va a armarli, abans que la gent li digui res s'apressura a dorarnos la píldora, explicantnos que si la recaudació de Consums ha disminuït es perquè aquest Agost ha escassejat la fruita, y per anyadidura apenes hi ha hagut peix.

Però la Comissió's calla que durant aquest Agost s'han celebrat a Barcelona una borratxada de sumptuosos tiberis; que l'inauguració de la Rabassada ens ha dut forasters de les cinc parts del món, y que del 10 al 15 varem tenir aquí una poderosa esquadra inglesa que va consumir, com es public y notori, una quantitat fabulosa d'articles subjectes al pago de drets de Consums.

Per lo tant, nosaltres, davant de la baixa de 43.865 pessetes en un sol mes, direm de les explicacions de la Comissió lo que'l senyor Azcárate va dir al Congrés de les de don Lacandro en la qüestió de la cal, el guix y el ciment:

—No nos han convencido.

□

EL greu conflicte teatral ocasionat per una ofensa que l'empresari del Principal, senyor Franquesa, va inferir al popular dramaturg Ignasi Iglesias, no deixantli ensajar en el seu teatre *Flors de cingle* y expulsantlo en mala forma, s'ha resolt a favor dels autors.

La cosa, explicada en poques paraules, sembla que ha anat aixís:

Als dos dies de saberse la *morra* de l'empresari, els periodics publicaren una nova dient que'ls senyors Guimerà y Rusiñol retiraven les obres del Principal si no venia immediatament un ampli desagravi, per part d'en Franquesa, a l'Iglesias. Els demás autors a l'enterarse d'aquet gest noble dels senyors Guimerà y Rusiñol varen correr a felicitarlos per medi d'un missatge. Mentrestant el desagravi no venia; pel contrari, el senyor Franquesa, en dos remitits, s'afirmava en els seus *tretze*.

Resultat de tot això?

Que'ls eminents autors citats han confirmat públicament que havien decidit retirar el repertori de la citada empresa.

Y que'l senyor Franquesa n'ha sortit ab les mans al cap, encara que ell vulgui fer veure lo contrari.

□

AIXÓ VA LLARG

—Ai, ai! Com es que, ara, tan tard s'hagi decidit a fer obres en aquets banys?
—Ja veurà... Es que hem pensat allargar la temporada fins a la Candelera.

A Algemesí s'ha celebrat una Assamblea d'arrossaires. Llegeixo encuriósit la llista dels que hi han concorregut y veig, ab immensa sorpresa, que no hi ha cap regidor de Barcelona.

¡Y ara!... ¿Còm estem?...
¿Els arrossaires se reuneixen... y ni un concejal dels d'aquí?...
¿Què significa aquest abandono?

□

DE teulades amunt. En Rauric, en Comas y altres eminencies de l'astronomia dediquen aquets dies columnes y més columnes a una estrella ab quía que diu que's comensa a veure cada nit, de set a vuit, per allà a la Via làctea.

Y tots opinen que aquet cometa, que se'l coneix per cometa de Brooks, es molt interessant.

Però l'interès d'aquet sideral passatger no arriba, per xò, a distreure'ns ni del còlera, ni de la qüestió teatral, ni de la guerra, ni de les eleccions municipals.

Lo qual vol dir que, ara com ara, els barcelonins no estem per Brooks.

□

EL pare, llegint en veu alta *El Diluvio*.

«Se ha denunciado al Juzgado un caso de bigamia frustrada.

»El acusado contrajo matrimonio en Gracia el año 1900 y después de algún tiempo se separó de su esposa, contrayendo nuevamente matrimonio el año 1910 en la iglesia de San Agustín.»

El fill (un nen de deu o dotze anys):—¡Aiai!... Si l'home en efecte va casarse dos cops, ¿perquè *El Diluvio*'n diu d'això bigamia frustrada?

El pare, sentenciosament:—Perquè *El Diluvio*, fill meu, no

sab què vol dir *frustrar* ni què vol dir *bigamia*. Vet'ho aquí per què.

□

Se'ns prega l'inserció del següent remittit:

«Barcelona, 5 de Setembre de 1911.

Sr. Don Ramon Franqueza y Comas.

Puigcerdà.

Honorable Senyor: Haventnos enterat, ab la natural sorpresa, de que'ls senyors Guimerà, Rusiñol y demás autors dramatics, fent el caldo gras a l'Ignasi Iglesias, havien retirat el seu repertori del «Principal» ens apressurem a enviar a vostè una sincera adhesió. oferintli, de passada, el nostre més entusiasta apoi moral y intelectual.

Teodoro Baró, Abelardo Coma, Julio Vallmitjana.»

□

LA Xirgu ha fet public no ser certa la noticia donada per alguns diaris de que s'hagi separat del Principal.

Diu que no pot faltar al contracte perquè's troba lligada ab l'empresa. (Ara vegin, *lligada* y tot!... Ves si són inquisidors en aquella casa.)

Lo qual vol dir que si no's trobés lligada...

□

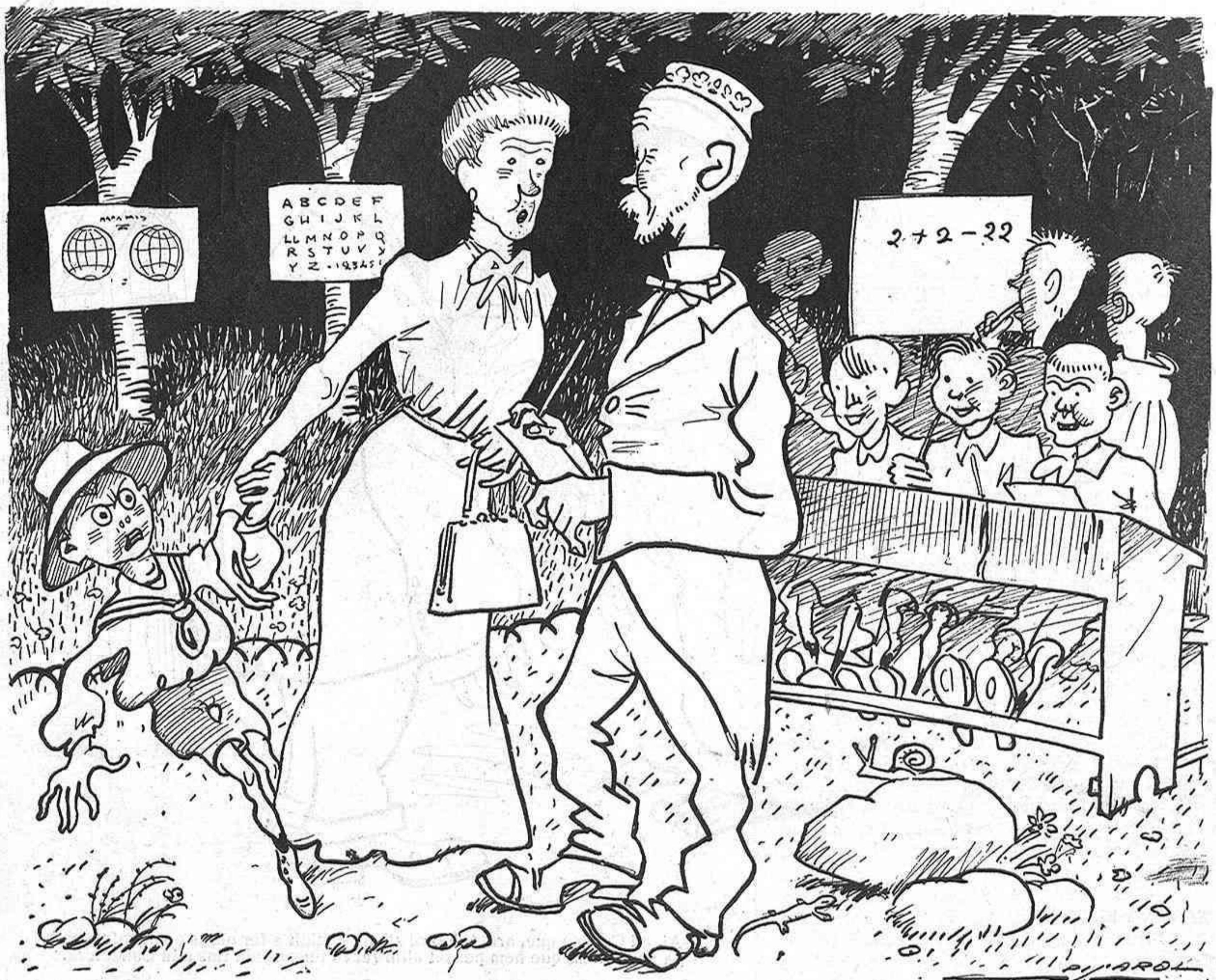
PARLA l'orgue de don Lacandro:

«La Compañía de aguas de *Dos-Rios*.—Por este nombre conoce el vulgo á la Compañía General de Aguas de Barcelona.»

¿Es dir que'l *vulgo* la coneix pel nom de *Dos-Rios*?

Si acas serà el *vulgo* que opera a les ordres del *caudillo*.

Perquè l'altre *vulgo*, el que no ignora que *Dos-Rius* es un

PEDAGOGIA MODERNA

—Creguim, senyora, fassi'l venir... Es una gran cosa això de les escoles al bosc.
 —Bueno; ens ho enraonarem ab el meu marit, y si acas ja li enviariem per allà al temps de cullir rovellons.

poble del partit judicial de Mataró, sab perfectament que de Dos-Rius no se n'ha de dir *Dos-Rios*; com de Molins de Rei no se'n pot dir *Molinos de Su Majestad*, ni de La Bordeta *La Pequeña Expósita*, ni de don Alejandro Lerroux don Alejandro *El Rojo*.

¿Estamos?

□

PER 28.000 pessetes l'any, y mitjansant subasta, va adjudicarse aquet dia a la Casa Gran el suministre de pinso pera'ls cavalls de la guardia municipal.

Sense anim d'ofendre a ningú y sols per allò de que una cosa porta l'altra, se'ns ocorreix una idea que'ns sembla mentida que no se li hagi ja acudit a la Comissió d'Hisenda.

Sabent les ventatges econòmiques que'l sistema proporciona, ¿còm no's busca la manera de contractar també per medi de subasta els tiberis, forades y xeflis que durant l'any puguin celebrar els nostres ilustres regidors?

Ja que al fi y al cap hem de pagarlos, potser aixís, concertats en grans partides, ens sortirien més acomodats.

□

D'El Progreso:

«En el intervalo de doce años, la sangre de los fusilados en Montjuich *podria llenar completamente uno de los fosos en que tienen lugar las ejecuciones.*»

¿Han llegit?

Aquestes imbecilitats perverses, posades en lletres de motllo y copiades després ab fruició pels diaris estrangers, són les

que'ns han donat en el món la mala fama de que gosem... y que potser tenim ben merescuda, per varies raons.

Una d'elles per permetre que visquin y medrin entre nosaltres els mals bitxos verinosos que semblants coses escriuen y propalen, ab tot y constalshi que'ns fan molt mal y a pesar de que saben que són mentida.

□

L'Arriaga, primer president de la novella República portuguesa, té, actualment, setanta anys.

Si aquí s'implantava el règim republicà y feiem president a un septuagenari, per ilustre que fos, no s'aguantaria ni dos dies.

Don Lacandro mateix el destronaria al crit de: *Abajo las muletas!*

Y s'hi posaria ell.

□

S'han reiterat les ordres pera'l compliment de la llei del Descans. Jo ja sé d'un *industrial* que aquesta vegada la complirà al peu de la lletra.

L'empresari del Principal, que *descansarà en pau* tota la temporada.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
 Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
 BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola; Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

TRATAMIENTO ESPECÍFICO

DEL CÓLERA

ó sea de como todo ataque de cólera se puede reducir á los límites de una simple indisposición intestinal prontamente curable

por el **Dr. Carlos Tunisi**

Precio: **UNA** peseta

¡GUERRA AL CÓLERA!

Instruccions pera combatre'l, escrites en vers y a corre-cuita per **C. GUMÀ**

Catedratic de Medicina humorística

Preu: **UN** ralet

Edicions populars d'en SANTIAGO RUSIÑOL

Anant pel món. (2. ^a edició)	Ptes. 1
El místic. (2. ^a edició)	> 1 (Agotada)
Oracions. Am música d'E. Morera, (2. ^a edició)	> 1
Fulls de la vida	> 1 (Agotada)
Els Jocs Florals de Canprosa. (2. ^a edició)	> 1
El bon policia.	> 1
Monologs.	> 1
La bona gent.	> 1 (Agotada)
Tartarin de Tarascó. D'A. Daudet. (Quart miler).	> 1
El pati blau.	> 1
El poble gris.	> 1 (Agotada)
La mare. (3. ^a edició). (Quinzè miler).	> 1
La «merienda» fraternal. (Quart miler)	> 1
L'Alegria que passa.	> 1 (Agotada)

L'heroe.	Ptes. 1
Llibertat!	> 1
La fira de Neuilly	> 1
Els savis de Vilatrista.	> 1
L'auca del senyor Esteve.	> 1
L'hereu Escampa	> 1
En Tartarin als Alps	> 1
La llei d'herencia.	> 1
Aucells de pas.	> 1
La intel·lectual.	> 1
El redemptor	> 1
Cors de dòna	> 1
El Teatre per dins	> 1
Dol d'«allvio»	> 1
El daltabaix	> 1
El titella prodig	> 1
La nit de l'amor	> 1
Del Born al Plata. (Impressions de viatge).	> 1

PREU DE CADA OBRA: **UNA PESSETA**

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Múuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

FELICITAT

—Un marit imbecil que'm paga tots els capritxos y un gosset carinyós que's fa estimar... què més desitjo!